అనగనగా ఓ మంచి కథ

దివ్యదృష్టి

చక్రపాణి

(ఆనందవాణి - 1940 అక్టోబర్ సంచికనుంచి పునర్ముద్రితం)

ప్రౌఢకవి కళ్ళు మూసి ధ్యానంలో పడ్డాడు ! ఊహూఁ ధ్యానంలోపడి కళ్ళుమూశాడు ! ఊహూఁ రెండూ నిజం కాదు; కవి కళ్ళు మూసి ఆలోచనలో పడ్డాడు. ఆఁ, ఇదే కొంత వరకు నిజం.

గోచీ పెట్టినప్పటినించీ కవిత్వం చెప్పేవాడు.

కవంటే మామూలు కవి కాదాయన ఆజన్మకవి. బొడ్డూడినప్పటినించీ కవిత్వం చెప్పేవాడంటే అతిశయోక్తి కావచ్చుగాని, గోచీ పెట్టినప్పటినించీ కవిత్వం చెప్పేవాడంటే ఎవ్వరూ ఆశ్చర్యపడనక్కర్లేదు. యదార్థం కూడా అంతే! ఇరుగుపొరుగమ్మలు మొదటి సారి ముద్దుకు గోచి పెట్టితే, ముద్దుగా మొదటి పద్యం అల్లాడు

మీదు యవివేకమునకునే లెస్సగుంది
నాడనని చెప్పుటకు సిగ్గు కరము వడితి,
ఎందులకు బంధనము జెప్పుడతివలార!
దేవుడిచ్చిన యంగంబు దాచనేల ?

వెయ్యి పౌన్ల బాంబు తమముందు పడ్డాగాని అమ్మలక్కలంత దిగ్భ్రమ చెంది ఉండరు. తమకు తెలియకుండానే వాళ్ళ వ్రేళ్ళు ముక్కుల మీదికి పోయినై!

తండ్రికీ సంగతి తెలిసింది. ఆయన కొడుకు కృతిత్వానికి సంతసించక పోలేదుగాని, పద్యార్థంమీదికి దృష్టి పోవటం చేత దీర్ఘాలోచనలో పడ్డాడు. పడి, తన పుత్రుడు గొప్ప వేదాంతికాగలడనీ, ఐతే, అందుకు తగిన వాతావరణంను కల్పించవలసి ఉంటుందనీ నిశ్చయించి, బాలకవిని మఠాధిపతికి వప్పగించాడు.

కవి తల్లికి కొడుకుని వదలటం ఇష్టంలేదు. ఐనా భర్తనోటికి వెరచి ఊరుకుంది.

సరే, ఆ రోజున ఈ బాలకుడిలో పడ్డ కవితా బీజం అంకురించింది, పుష్పించింది, ఫలించింది. ఇంకోవిధంగా చెప్పాలంటే మొక్కయింది, మానయింది, వేళ్ళుదిగాయి, ఊడలు జారాయి! ఈ రోజున ఆ చెట్టునాశ్రయించుకుని ఎన్నో పక్షులు బతుకుతున్నాయి. ఎన్నో కొక్కెరలు కొక్కెరిస్తున్నాయి.

సరే, ఇక అసలు విషయానికొద్దాము.

ఇక బాలకవి అంతవరకతను ఒక్క తెలుగు పొత్తంకానీ, సంస్కృత పుస్తకంగానీ ముట్టి ఎరగడు. ఐతే ఏం ? నిషాదుణ్ణి తిట్టినతిట్టు శ్లోకమైనందుకు మొదట వాల్మీకి ఎంత ఆశ్చర్యపడ్డాడో, తర్వాత ఎంత తన్మయత్వం చెందాడో సరిగ్గా, తూచినట్టు అంత ఆనందమూ, తన్మయతా మన బాలకవి కూడా పొందాడు ! ఎందుకు పొందడూ ? మానవ హృదయాలు ఊహూం కవి హృదయాలు సమానంకావూ ? మనస్తత్వం అనేది లేదూ ?

కవి కళ్ళు మూసి ఆలోచనలో పడ్డాడని చెప్పాను కదూ! ఆఁ ఆలోచనలో పడి తన జీవితాన్నొకమాటు సింహావలోకనం చేసుకున్నాడు. అతను మఠంలోనించి తప్పించుకుని మామూలు సంసారికావటానికెన్ని తిప్పలు పడ్డాడు. సంసారి అయినాక అతనిమీదుగా ఎన్ని తుఫాన్లువీచినై ! చెట్టంత అల్లుడు పెళ్ళునరాలిపోలేదా ? సంసారసుఖం ఎరగని కూతురు శాశ్వతంగా తన మెడకి చుట్టుకోలేదా? ఐతేనేం? తను చలించాడా? తర్వాత కొన్నాళ్ళకి ప్రేయసి తనతో చేసిన ప్రతిజ్ఞలన్నీ విస్మరించి తనకంటే ముందుపోయి కూర్చోలేదా? అది అతన్ని కొంత చలింపజేసింది కూడా. ఐనా అతను నిగ్రహించుకుని, ఒక డజను విషాదగీతికలు గీకి ప్రకటించి, పునర్వివాహం చేసుకున్నాడు.

ఆఁ ఈ వివాహం గానీ కూతురు వైధవ్యంగాని అతని మనస్సుకు కష్టకారణాలు కాలేదు. పైగా కొంతకాలమతని కవిత్వంలో కరుణ శృంగార రసాలు ప్రాధాన్యత వహించాయి. అదీగాక, ఈ భార్య, అడుగుపెట్టిన వేళ ఎటువంటిదో కవికి సన్మానాలు మిక్కుటమైనై. అతని కవితాప్రకాశం రాష్ట్రీయతనే సంకర్ణ సీమను దాటి ఖండాంతరాలకి వ్యాపించింది. అతనిమీద పద్యాలు రాసే కొంతమంది కవులైనారు. అంటే కవితావస్తువు దొరకని పిల్ల కవులంతా వీరి పుస్తకాన్నో, ఏ పాత్రనో, ఏ శబ్దాన్నో తీసుకుని పంచరత్నాలు, నవరత్నాలూ రాసి పారవేసే వారు. ఇప్పుడు కవిగారి అమూల్య ఉపదేశాలు పొందటానికై ఇంటికి వచ్చేవారి సంఖ్య అధికమైంది. తలవని తలంపుగా దూరదూరాన్నించి సభలకధ్యక్షత వహించమనీ, ఉపన్యాసాలివ్వమనీ ఆహ్వానాలొస్తు ఉండేవి. వీలున్నంత వరకు ఆయనకాదని ఎరగడు, తేదీలు మార్పించేవారు కాని! ఇప్పుడు సాహిత్య రాజ్యానికి మనకవి రాజు, ఇటలీ రాజు లాంటి రాజు కాదు మన దేశ రాజులాంటి రాజు. ప్రతి గ్రామంలోనూ వీరి శిష్యులు వీరి రచనలకర్థం చెప్పుతూ ప్రచారం చేస్తూ ఉంటారు, ఐనా దీపం క్రింద క్రీనీడ ఉండనే ఉంటుంది. ఈ మధ్య సాహిత్య యాచకులు కొంతమంది వీరి రచనల్లో సారం లేదనీ సైకాలజీ లేదనీ ఒక రకం ప్రచారం లేవదీశారు. అందులో ఒకాయన కవికి ఎకనామిక్స్ తెలియవని బాహాటంగా అన్నాడు. కవికి సైన్సూ, ఎకనమిక్సూ, జుయాలజీ, బయాలజీ కంపల్సరీగా తెలిసి ఉండాలన్నట్టు! వీటిమీద మనకవి అధారిటేటివ్ గా గ్రంథం ఈయబోతున్నాడా? సందర్భాన్ననుసరించి తనకూ తెలుసునన్నట్టు కూస్తున్నాడుగాని.

ఏమైనా గానీ కవిలో ఇప్పుడు మార్పు రావాలి. లేకపోతే ఈ కుర్ర కారుతో వెనక పడిపోతాడు. కాని, వాళ్ళదృష్టీ వీరిదృష్టీ ఒకటి ఎలా అవుతుందీ? దీనికొకటే క్రియ ఉంది. దివ్యదృష్టి అది లభిస్తే? ఇతర్ల మానసవల్మీకాల్లోనించి భావాలనే సర్పాలని బయటికి లాగవచ్చు. కాని తనకు సాధ్యమవుతుందా, అది? పూర్వం మహర్షులకు మాత్రం ఉండేది. ఒక వేళ అయితే తనకే కావాలి ఈ మధ్య తన్ను పూర్వప్రముఖులతో పోలుస్తూ ఆషాఢభూతి ఒక వ్యాసం కూడా రాశాడు!

మన కవికి గురువు అప్పయ్య దీక్షితులవారే. కావ్యాంతాన 'సరస్వతీ వరప్రసాదలబ్ధ' అని చెప్పుకున్నా వీరి కవితాశక్తి పూర్వజన్మ సంచితమే గాని ఇప్పటిది కాదు. ఇంతకాలంనించి అనవసరంగా సరస్వతీ దేవికి పబ్లిసిటీ ఇస్తూ వచ్చాడు ఒక్క మేలు కూడా ఆమె వల్ల ఇతనికి చేకూరలేదు. ఈ రోజున తను దివ్యదృష్టి కావాలని కోరితే సరస్వతి తిరస్కరిస్తుందా? చూద్దాం అదీ, ప్రయత్నించి!

నన్నయనించి తనవరకు గల సరస్వతీ స్తోత్రాలన్నీవల్లించాడు. అందులో పోతన్నవి మాత్రం రెట్టించాడు. గొంతెండి నిద్రపోయాడు కవి.

దేవి సాక్షాత్కరించింది కాటుకకంటి నీరు చనుకట్టుపయి పడుతూ కాదు ప్రసన్న వదనంతో !

"తల్లీ ! ఈ యధమునిపై దయగలిగినదా! కృతార్థుడను." అన్నాడు కవి.

"వత్స! ఎందులకింత కాతరుడవై యున్నావు ?" అన్నది దేవి జాలితో.

"మాత నీకు దెలియని రహస్యమేమి గలదు ముజ్జగములలో! నాకు దివ్యదృష్టి నొసగుము." అని కళ్ళుతుడుచుకున్నాడు కవి, పిల్ల వాడివలె.

దేవి ఆశ్చర్యముతో – "దివ్యదృష్టి!" అని మళ్ళీ నవ్వుతూ "కవులు దివ్యదృష్టి సహించలేరు. వారి మనంబతికోమలము." అన్నది.

"తల్లీ! నన్ను బరీక్షించుచుంటివా! నేను తక్కిన కవులతో సమానుడనా ?"

"వత్స! నీ మనస్సు నొప్పించుట నాకయిష్టము. ఒక దివసము, అననెనిమిది యామములు నీకు దివ్యదృష్టి బ్రసాదించితిని. ప్రయత్నించి చూడుము. నీ కిష్టమగునెడల తిరిగి శాశ్వతముగా నొసగెదను."

"మహా ప్రసాదము, మాతరో!" అన్నాడు కవి.

కవి కళ్ళు నులుముకుంటూ లేచాడు. కాలకృత్యాలు తీర్చుకున్నాడు. చిత్రం! నిద్ర నించి లేచేవరకు ప్రపంచమంతా తల్లక్రిందులైంది. మనుష్యులందరిలో మార్పు. నోరు మెదపకపోయినా వారు మాట్లాడేమాటలు వినబడుతున్నాయి.

కవి పత్ని పూజా సామాగ్రి సిద్ధం చేసింది కవి దేవతార్చనకు కూర్చున్నాడు. "చాదస్తం" అని నవ్వుకుంటూ బావిదగ్గరికి బయలు దేరింది కవిపత్ని.

కవికి ఆశ్చర్యం వేసింది. "ఏమన్నావూ?" అని కేక వేశాడు.

"ఏమన్నా" నంటూ తిరిగి నుంచుంది కవిపత్ని. కవికి దివ్యదృష్టి సంగతి జ్ఞాపకం వచ్చింది. "ఏమి లేదు" పొమ్మన్నాడు.

కవి దేవతార్చన ముగించుకుని సరస్వతీ సేవకు పూనుకున్నాడు. దేవికూడా వారిని పూనింది. నిన్న పొగమంచులాగా ఉన్న భావాలెన్నో నేడు వారికి పరిష్కరించినట్టు స్పష్టంగా కన్పిస్తున్నాయి. పరపర కాయితాలమీద కాయితాలు రాసివేస్తున్నాడు.

శిష్యుడొచ్చి కూర్చున్నాడు, ఆషాఢభూతి! కవి తలఎత్తకుండానే గ్రహించి కొన్ని కాయితాలు అతగాడివైపుకు తోశాడు.

"ఎందుకీ చెత్త!" అనుకున్నాడు ఆషాఢభూతి వొక పేజీ చదివి.

"చెత్తా?" అని హుంకరించాడు కవి. ఎందుకు హుంకరించడూ ? తను రాసిన కవిత్వం మీద శిష్యుడెప్పుడూ ఇలాంటి రిమార్కు పాసు చెయ్యలేదు. పైగా, తను రాసిన పద్యాలమీదా, శబ్దాలమీదా, ఆఖరికి అరసున్నలమీద కూడా అనుకూలంగా విమర్శనలు రాశాడు. ఇంకా, 'నిగ్రహం' అనే శీర్షికతో వీరి ఇంద్రియ నిగ్రహం మీదా, మనో నిగ్రహం మీదా, ఇంకా దేవుడు మేలు చేస్తే రచనా నిగ్రహం మీద వ్యాసాలు రాశాడు! ఇప్పుడో?

శిష్యుడు గాభరాతిన్నాడు. తాననుకున్న మాట పైకి వినపడిందేమోనని సందేహించాడు. ఐనా గత్యంతరం లేక "చెత్తేమిటండీ గురువుగారూ?" అని ప్రశ్నించాడు.

గురువు గారికి గుర్తువచ్చింది, రాత్రిసంగతి. "ఏమీలే"దని మళ్ళీ కవితారచనలో మగ్నుడైపోయాడు.

ఆషాఢభూతి కవితాపఠన వదిలాడు. మామూలు కార్యక్రమంలో పడ్డాడు, గురువుగారింట్లో ఆడవాళ్ళు కనపడతారేమోనని చాతక పక్షిలాగా చూడటం!

శిష్యుడి ప్రవర్తన చూసేవరకు గురువుగారి కలం ముందుకు సాగలేదు. వచ్చే భావాలన్నిటికీ శిష్యుడే ఆధారమయాడు. ఇంతలో గురువుగారి కూతురు ఏదో పనిమీద తండ్రి దగ్గరకొచ్చి, ఆషాఢభూతిని చూసి నవ్వుకుంటూ తిరిగి వెళ్ళింది.

గురువుగారి మీద గొంగళి పురుగు పాకినట్లయింది. ధుమధుమలాడుతూ సరస్వతికి స్వస్తి చెప్పి లేచాడు. గురువుగారి వింత ప్రవర్తన ప్రియశిష్యుడికర్థంకాక, మనస్సులో తీవ్రంగా విమర్శించుకుంటూ చల్లగా ఇంటికి జారుకున్నాడు.

భోజనానికి కూర్చుంటే కవిపత్ని మామూలు కన్నా ఎక్కువ శ్రద్ధాభక్తులతో భోజన పదార్థాలు వడ్డించింది. భర్త సంతోషంగా ఉండగా కొత్త చీర తెచ్చిపెట్టమని అడగాలని ఆమెకోరిక. కవి ఈ సంగతి గ్రహించి వంటకాలు బాగుండలేదని విసుక్కున్నాడు. కవిపత్ని ఇక ఆ ప్రస్తావన తేలేదు. ఆమె శ్రమంతా వృధా అయింది.

భోంచేసి శ్రీమంతుడి దగ్గరికి బయలు దేరాడు కవి దోవలో వీరి మిత్రులిద్దరు దూరాన ఉన్న కవిని చూసి ఇలా అనుకుంటున్నారు

ఒకడు — వస్తున్నాడోయ్, మహాకవి.

రెండో — ఇక బోర్ చెయ్యంది వదిలి పెట్టడు.

ఒకడు — మహా చావుగా ఉందిరా ఇతనితో! బాగాలేదంటే చంపొస్తాడు; బాగా ఉందంటే జీడిలాగా పట్టుకుంటాడు, ఆపూటల్లా !

రెండో — ఏం చేస్తాం! ఈతిబాధల్లో దీన్నికూడా కలుపుదాం.

ఇంతలో కవి దగ్గరకొచ్చాడు. రెండోవాడు ప్లేటుమార్చి అన్నాడు — "గురువుగారూ మొన్న మీరిచ్చిన ఉపన్యాసం పత్రికల్లో చదివామండీ చాలా గొప్పగా ఉంది. కాని ఆ ఆదర్శాలున్నాయే మా బోటి మామూలు–"

మామూలు రోజుల్లో అయితే ఈ మాత్రం సూత్రం దొరికితే చాలు కవికి పురాణాలూ, ఉపనిషత్తులు క్రోడీకరించి ఆ ఎర్రటి ఎండలో రెండుగంటలు ఉపన్యాసం దంచేవాడు. కాని ఇవ్వాళ కవికి నోరు లేవలేదు. జాలిగా వాళ్ళవంక చూసి "ఏముంది, రేపు కనపడతా"నని వెళ్ళిపోయాడు ఆయన పోతే మాత్రం వదులుతారా ఈ మహానుభావులు? వెనకాల వెక్కరిస్తూ విమర్శనలు సాగించారు, కవికి తెలియదనుకుని.

శ్రీమంతుని యింటికి చేరుకుని కవి ఎండలో వచ్చిన శ్రమంతా మర్చిపోయాడు హాయిగా పంకాకింద కూర్చుని. తను వచ్చినట్టు నౌకరు ద్వారా కబురు చేశాడు పైకి. ఇక్కడైనా మనశ్శాంతి దొరుకుతుందని ఆశ, నౌకరు కాసేపట్లో తిరిగొచ్చి 'అయ్యగారు నిద్రపోతున్నా'రని చెప్పాడు.

కవి మనస్సు విరిగిపోయింది. "నిద్రపోతున్నారా ? శాస్త్రితో చదరంగమాడటం లేదూ ?" అన్నాడు నోరుజారి. నౌకరేంచెప్తాడు? బిత్తరపోయి "నేను చూడలేదు బాబయ్యా అమ్మగారు చెప్పారు" అన్నాడు.

"అమ్మగార ! అనవసరంగా ఆమెనెందుకిందులోకి ఈడ్వడం?" అనుకుని కవి ఇంటి ముఖం పట్టారు.

దోవలో కవిగారి భక్తుడొకాయన కనపడ్డాడు. ఈ భక్తుడు మహా పట్టుదలగలవాడు. కవిగారు కనపడితే చాలు, ఆయనచేత బలవంతంగానైనా సరే కాఫీ తాగించి గాని వదలడు. ఇవ్వాళ కూడా అతను అదే ఫక్కీగా మాట్లాడాడు. కాని, ఆ బలవంతంలో యదార్థంగా పటుత్వమెంతుందో కవి ఈనాడు గ్రహించాడు. ఇంతకాలానికి అతనిమాట తోసి పుచ్చగలిగాడు !

సాయంత్రం కవి మామూలు పురాణ పఠన చేస్తున్నాడు. కుమార్తే, ఇంకా ఇరుగు పొరుగమ్మలూ వింటున్నారు. పతిత శ్రోతలూ రసావేశంలో ఉన్నారు.

ఆషాఢభూతి తన్మయుడై జావళీ పాడిన ఆనందం అనుభవిస్తూ వీరింటికి వచ్చారు. కవిగారు మనస్సు వాడి వైపుకు లాగింది. వాడి మనస్సును ఒక్క క్షణంలో చదివాడు. ఝుంయ్ న పాదుక విసిరాడు.

ఆషాఢభూతిని ముసలమ్మలంతా చుట్టు ముట్టారు. కవిపత్ని వాడి కేక విని లోపలినించి వచ్చింది. మంచినీళ్ళిచ్చి వాడిని వోదార్చి పంపింది.

కవి అంతా చూస్తూ ఊరుకున్నాడు అందరూ తన్ను దూషిస్తున్నారని కూడా తెలుసుకున్నాడు. అందరితో పాటు తన భార్య, కూతురుకూడా కవి ఇక వినలేక "దేవీ" అని పిచ్చి కేక వేసి మూర్ఛపోయాడు. ఎంతో శుశ్రూష చేసిన మీదట రాత్రి పన్నెండుగంటలకి వారికి మళ్ళీ స్మృతి వచ్చింది.

ఈ మాటు కవి ఇంకో కొత్తవరం కోరాడు – "నిన్న జరిగిన విషయాలన్నీ మర్చిపోయెటట్టు చేయమని"

దేవి అనుగ్రహించింది.

★★★

COMMENTS